

4) Лі Цян вірогідно відображає сприйняття російсько-української війни (послідовно означуваної як «російсько-український конфлікт») в колективній свідомості китайського суспільства.

Література:

1. Китайські митці підтримують Україну. Лі Цян [Електронний ресурс]. Сайт Української асоціації китаєзнавців. URL: <https://sinologist.com.ua/li-tsyang/>

2. Соколовська С.Ф. Драматургія Б.Брехта і «монтажне мислення» ХХ сторіччя. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2006. № 30. С. 163–166.

3. Чжуан Цзяи, Не Чжуанчжэн Китайская живопись – отражение истории. Пекин: Изд-во Учжоу Чуаньбо. 2001. 171 с.

4. 公益书画家-李强[电子材料]. 山东健康咨询网, 2017. URL: <http://www.sdjzxxw.com/index/book/show/id/24.html>

5. 王维.画学秘诀[电子材料]. URL: http://www.duzazhi.com/book/59_59831/1463165.html

УДК 811.581'366.587 (045)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-61>

Мерзлюк Д. О.

ORCID: 0000-0002-8501-7914

старший викладач кафедри китайської філології

Київський національний лінгвістичний університет

м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК РЕЗУЛЬТАТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Ключові слова: результативні конструкції, граматиалізація, аспект, перфективність.

Грамаічна категорія аспекту в сучасній китайській мові базується на протиставленні категорій перфективності та імперфективності. Категорія перфективності розглядає певну подію або ситуацію як граничну єдину подію, в якій не можна визначити окремі фази перебігу ситуації. В структурі категорії перфективності виокремлюється аспект реалізації ситуації, грамаічним показником якого є аспектуальна частка 了 le; експерієнтивний аспект, що реалізується за допомогою

аспектуальної частки 过 guo; результативний аспект, семантика якого реалізується через синтаксичну категорію модифікаторів; делімітативний аспект, значення якого реалізується шляхом редуплікації дієслова [4, с. 25].

Результативність може бути визначена як певний стан, що був спричинений певною подією, яка відбулася у минулому; такий стан, відповідно, є результатом цієї події, існування цього стану зберігається на момент певного референтного часу. Оскільки значення результативності пов'язується із існуванням певного стану, тож вираження такої семантики пов'язано з предикатами зміни стану, або ж предикатами, що призводять до зміни стану [1, с. 63].

Таким чином, в структурі категорії результативності ми можемо говорити про два компоненти – певна подія, що спричиняє появу змін або зміну ситуації; та стан, що виникає як результат таких змін. Ці компоненти відображаються і у синтаксичних структурах, що реалізують семантику результативності: результативні конструкції складаються з двох елементів, перший з яких є основним предикатом, що вводить дію; другий елемент – додатковий предикат, який відображає стан, що настає для деяких учасників ситуації як результат дії, що описується основним предикатом [2, с. 908].

В сучасній китайській мові категорія результативного аспекту реалізується через результативні конструкції, структура яких включає два компоненти. Перший компонент такої результативної конструкції – неграничне дієслово, що відноситься до акціонального класу діяльності або виконання, другий елемент – дієслово стану або прикметник, що відображає стан як результат події. Другий елемент за своєю семантикою може виражати фізичний стан, психічний стан, якісний стан або ж оцінку дії. З точки зору синтаксичної структури, другий елемент результативної конструкції розглядається як модифікатор (补语 bǔyǔ).

В нашому дослідженні ми хотіли би розглянути процес формування результативних конструкцій сучасної китайської мови. Поява та формування результативних конструкцій в китайській мові – це етап, що передував появі повністю граматикалізованих аспектуальних показників перфективності 了 le, 过 guo та імперфективності 着 zhe, при цьому ці показники і на сучасному етапі розвитку китайської мови зберігають певний зв'язок з результативними конструкціями. Крім того, в сучасній китайській мові другий елемент результативної конструкції виражається модифікаторами різного ступеню граматикалізованості. Таким чином, вивчення процесу формування результативних конструкцій сучасної китайської мови дає нам можливість більш повно

зрозуміти та визначити їх семантичні та функціональні особливості як засобу реалізації результативного аспекту.

Джерелами появи результативних конструкції є синтаксичні структури давньокитайської мови, в яких два дієслова були поєднані сурядним зв'язком, відповідно, такі дієслова зберігали своє лексичне та граматичне значення [5, с. 30]. Часто такі структури з'являлися в результаті опущення сурядного сполучника предикатів 而 ér.

1. 是何异於刺人而杀之。 Shì hé yì yú cì rén ér shā zhī. – Чим це відрізняється від того, щоб заколоти людину та вбити її.

2. 孔甲不能修其心意，杀而埋之外野。 Kǒng Jiǎ bù néng xiū qí xīn yì, shā ér mái zhī wàiyě. – Кун Цзя не міг виправити свої бажання, вбивав та ховав (вбитих) у віддалених полях.

Оскільки кожне дієслово в таких конструкціях зберігає своє лексичне та граматичне значення, то позиція об'єкту визначалася граматичними властивостями дієслів – елементів такої конструкції. Об'єкт з'являвся у структурах з перехідними дієсловами або ж структурах, до складу яких входили неперехідні дієслова або прикметники у каузативній функції. Якщо об'єкт був спільним для обох предикатів, він займав позицію після всіх дієслів, що були елементами синтаксичної структури [4, с. 31].

1. Vt1 + Vt2 + O

3. 至之罘，见巨鱼，射杀一鱼。 Zhì zhī fú, jiàn jù yú, shè shā yī yú. – Дійшов до сітки, побачив велику риби, застрелив (випустив стрілу та вбив) одну рибину.

Якщо синтаксична структура була утворена шляхом поєднання перехідного та неперехідного дієслів, то в такій структурі об'єкт або був відсутнім, або він займав позицію після перехідного дієслова.

2. Vt + (O) + Vi.

4. 管叔鲜作乱诛死，无后。 Guǎnshū Xiān zuòluàn zhū sǐ, wú hòu. – Гуаньшу Сянь почав заколот, був покараний смертю, нащадків в нього не було.

5. 瞽叟爱后妻子，常欲杀舜，舜避逃。 Gǔ Sǒu ài hòu qīzi, cháng yù shā Shùn, Shùn bì táo. – Гу Соу любив сина від другої дружини, постійно хотів вбити Шуня, але Шунь уникав смерті

Такі синтаксичні структури Лі Гуанцзе розглядає як послідовно-зв'язані конструкції (兼语句 jiānyǔjù), в яких другий елемент – неперехідне дієслово, вказує на результат дії [5, с. 313].

Обмеження позиції об'єкта в обох структурах давньокитайської мови можуть бути пояснені тим, що об'єкт має семантичні та граматичні зв'язки з перехідними дієсловами, і саме тому позиція об'єкта – лише після Vt, в таких структурах не допускається поява інших елементів між дієсловом та об'єктом [4, с. 31–32].

Вище було зазначено, що в структурах з двома перехідними дієсловами об'єкт знаходився у постпозиції до обох дієслів, але після епохи Хань (III ст. до н. е. – III ст. н. е.) відбувається трансформація граматичного значення деяких дієслів у позиції Vt2, які демонструють тенденцію до неперехідності, що призводить, у свою чергу, до змін у семантиці та функціях Vt2 [4, с. 32]. Подібні трансформації можна розглянути на прикладі дієслова 得 dé, що в давньокитайській мові виступало як перехідне дієслово зі значенням "отримувати", це дієслово доволі часто використовувалося в дієслівних структурах епох Цінь та Хань в якості Vt2. Але, в деяких структурах типу Vt1 + Vt2(得) + O об'єкт, що займав позицію після дієслова 得 як другого елементу конструкції, не проявляв семантичних або граматичних зв'язків з дієсловом 得.

6. 夺得旗旛、金鼓、马匹极多。 Duó dé qí fān, jīn gǔ, mǎpǐ jí duō. – Захопив надзвичайно багато прапорів, гонгів та барабанів, а також коней.

7. 当时闻得贼兵将至。 Dāng shí wén dé zéi bīng jiāng zhì. – В той час почув, що наближається армія заколотників.

Це є свідченням того, що в таких структурах дієслово 得 dé "отримувати" починає втрачати свою семантику (граматикалізуватися), перетворюючись на показник завершення або реалізації дії, що вводиться Vt1. Аналогічну тенденцію граматикалізації демонстрували дієслова 却 què "припинити", 取 qǔ "брати" тощо. Завдяки подібним процесам граматикалізації в період середньокитайської мови відбувається і поступова трансформація структури, коли конструкція Vt1 + Vt2 + O, в якій об'єкт займає позицію після двох перехідних дієслів, трансформується у конструкцію Vt + Vti + O, де об'єкт займає позицію вже після граматикалізованого дієслова. І в такій структурі, коли друге перехідне дієслово трансформується в неперехідне, властивості самої структури визначаються дієсловом Vt, тоді як Vti перетворюється на підрядний елемент, функція якого полягає в поясненні першого елемента – перехідного дієслова Vt, або ж опису стану об'єкта, до появи якого призвела дія Vt. За аналогією, а також завдяки розвитку в середньокитайській мові явища інверсії об'єкту, відбувається поступова трансформація структури Vt + (O) + Vi, в якій об'єкт переміщується в позицію після Vi [4, с. 34]. І в період нової китайської мови дієслівні структури з об'єктом між двома дієсловами поступово зникає. Фактично, така трансформація другого дієслова призвела до появи такого елемента синтаксису сучасної китайської мови як модифікатора.

Література:

1. Bybee J., Perkins R., Pagliuca W. The Evolution of Grammar: tense, aspect, and modality in the languages of the world. The University of Chicago Press. 1994. 398 p.
2. Beavers J. Resultative Constructions. *The Oxford Handbook of Tense and Aspect*. Oxford University Press. 2012. P. 908–933.
3. Loar, Jian Kang. Chinese syntactic grammar: functional and conceptual principles. Peter Lang Publishing, Inc. 2011. 493 p.
4. McEnery Tony, Xiao Robert. Aspect in Mandarin Chinese: A corpus-based study. John Benjamins Publishing Company, 2004. 303 p.
5. 曹广顺. 试论汉语动态助词的形成过程. *汉语时体的历时研究*. 语文出版社. 2009年. 30 – 40页.
6. 李光杰. 汉语发展史研究. 黑龙江大学出版社. 2013年. 325 页.

УДК 141

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-62>

Рецензук Т. М.

ORCID: 0000-0003-1111-6888

аспірантка кафедри української літератури

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

АЛЮЗІЇ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕПІЧНОЇ ТРАДИЦІЇ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ КАЗЦІ «СОРОМ'ЯЗЛИВА КВІТКА» (“含羞草花语与传说故事”)

Ключові слова: китайська казка, українська казка, фольклор.

Індоєвропейський канон мисливської, скотарської, рільницької казки має певний набір елементів, знаючи особливості поєднання яких, легко передбачити загальний набір сюжетних колізій і навіть цілісний сюжет.

Китайська народна казка «Сором'язлива квітка» позбавлена таких закономірностей побудови сюжету, однак окремі елементи її сюжету добре пізнавані з індоєвропейський казок, перелік яких для європейців містить покажчик Аарне-Томпсона. Зачин казки, в якій дід ловить рибу, промовляючи магічну формулу «ловися, рибко, велика, а не маленька» (“钓! 钓! 钓! 小鱼莫来大鱼到。”), посутньо нагадує сюжетний елемент української казки про Лисичку-сестричку і Вовчика-